

**"Cirkus, zdravotné
postihnutie a inklúzia:
Výzvy a cesty
udržateľného rastu"**

**Funded by
the European Union**

Obsah

Zavedenie.....	3
Výzvy v oblasti cirkusu, zdravotného postihnutia a inklúzie.....	4
Fragmentácia prístupov.....	4
Obmedzený prístup do inštitúcií a cirkusových miest.....	5
Nedostatok špecializovaného školenia a prispôsobeného vybavenia.....	6
Nedostatočné inštitucionálne uznanie a podpora.....	7
Odporúčania pre udržateľný rast v oblasti cirkusu, zdravotného postihnutia a inklúzie.....	9
Odporúčania na riešenie fragmentácie prístupov.....	9
Odporúčania na riešenie obmedzeného prístupu k inštitúciám a cirkusovým miestam.....	12
Odporúčania na riešenie nedostatku špecializovanej odbornej prípravy a prispôsobeného vybavenia.....	14
Odporúčania na riešenie nedostatočného inštitucionálneho uznania a podpory.....	16
Záver.....	19

Zavedenie

V posledných rokoch si potenciál cirkusového umenia ako inkluzívneho neformálneho vzdelávacieho nástroja získal v celej Európe čoraz väčšie uznanie. Cirkusová pedagogika, ktorá spája fyzické vyjadrenie, kreativitu, spoluprácu a riskovanie v bezpečnom a hravom prostredí, ponúka silný rámec pre osobný a sociálny rozvoj mladých ľudí – najmä tých so zdravotným postihnutím. Či už prostredníctvom žonglovania, rovnováhy, antény alebo skupinovej akrobacie, cirkusové disciplíny poskytujú deťom a mládeži s rôznymi potrebami viacero vstupných bodov, čo im umožňuje rozvíjať motorické zručnosti, sebadôveru a sociálne väzby vlastným tempom.

Napriek mnohým inovatívnym miestnym a národným iniciatívam je oblasť prispôbeného cirkusu naďalej poznačená fragmentáciou, obmedzenou viditeľnosťou a nerovnakým prístupom medzi regiónmi a krajinami. Odborníci z praxe, pedagógovia a inštitúcie často pracujú izolovane a čelia štrukturálnym, finančným a profesionálnym prekážkam, ktoré obmedzujú dosah, kvalitu a udržateľnosť ich programov. Absencia koordinovaných politík, uznávaných spôsobov odbornej prípravy a systémovej podpory naďalej bráni inkluzívnemu cirkusu, aby naplno využil svoj potenciál ako nástroj na posilnenie postavenia, vzdelávanie a inklúziu.

Cieľom tejto správy, vypracovanej v rámci projektu Erasmus+ *DiversAbility Circus*, je identifikovať súčasné medzery a výzvy vo využívaní cirkusových aktivít pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím a ponúknuť konkrétne odporúčania pre opatrenia na miestnej, národnej a európskej úrovni. Na základe skúseností z terénu, prípadových štúdií, rozhovorov a spoločnej reflexie medzi partnermi z Talianska, Francúzska, Slovinska, Maďarska a Slovenska vytvára komplexný obraz o prekážkach, ktorým čelia odborníci aj účastníci.

Správa je rozdelená do dvoch hlavných častí. Prvá časť mapuje kritické medzery pozorované v tejto oblasti vrátane fragmentácie prístupov, prekážok prístupu, nedostatku špecializovanej odbornej prípravy a prispôbeného vybavenia a nedostatočnej inštitucionálnej podpory. Druhá časť navrhuje súbor realizovateľných odporúčaní zameraných na tvorcov politík, pedagógov, kultúrne inštitúcie a financujúce orgány s cieľom podporiť systémove zmeny a zabezpečiť, aby inkluzívne cirkusové praktiky boli prístupné, udržateľné a odborne uznávané.

Ponúknutím analýzy a smerovania má táto správa v úmysle prispieť k rozvoju spravodlivejšieho a inkluzívnejšieho prostredia pre cirkusovú pedagogiku v Európe – takého, kde všetci mladí ľudia bez ohľadu na svoje schopnosti môžu nájsť priestor na hru, vyjadrenie seba samého a spolupatričnosť.

Výzvy v oblasti cirkusu, zdravotného postihnutia a inklúzie

Fragmentácia prístupov

Jednou z najvýznamnejších medzier identifikovaných v súčasnom prostredí cirkusových aktivít pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím je fragmentácia prístupov a pedagogických rámcov.

Hoci sa v Európe objavilo niekoľko modelov – ako napríklad *funkčné žonglovanie*, *hendikep* (hendikep + cirque) a širšia *adaptovaná cirkusová pedagogika* – tieto často fungujú paralelne, bez konzistentnej komunikácie, spolupráce alebo výmeny vedomostí medzi odborníkmi a organizáciami.

Každá disciplína prináša do tejto oblasti cenné poznatky a metódy: funkčné žonglovanie kladie dôraz na väčšiu dostupnosť a kognitívnu angažovanosť prostredníctvom špecifických nástrojov a štruktúrovaných výziev; Handicirque má tendenciu byť zakorenený v terapeutických a inštitucionálnych rámcoch; a prispôsobený cirkus sa často zameriava na inklúziu a sociálnu účasť prostredníctvom bežných cirkusových škôl.

Nedostatočná koordinácia medzi týmito prístupmi však vedie k niekoľkým výzvam:

- **Absencia spoločného jazyka a štandardov:** Odborníci z rôznych disciplín často používajú rôzne terminológie a pedagogické rámce, čo sťažuje hodnotenie a porovnávanie postupov alebo navrhovanie interoperabilných učebných osnov a materiálov odbornej prípravy. To obmedzuje schopnosť budovať kolektívne znalosti a bráni spolupráci na regionálnej a európskej úrovni.
- **Izolované iniciatívy:** Mnohé iniciatívy, najmä v strednej a východnej Európe (napr. Maďarsko), sú riadené jednotlivými aktérmi alebo malými organizáciami bez systémovej podpory alebo integrácie do širších rámcov zdravotného postihnutia alebo kultúrnej politiky. V dôsledku toho sú tieto projekty naďalej krehké a neudržateľné s obmedzenými príležitosťami na rozšírenie alebo profesionálny rozvoj.
- **Duplikácia úsilia:** Pri absencii zdieľaných platforiem alebo koordinovaných stratégií organizácie často "znovuobjavujú koleso" vývojom nástrojov, metódik alebo vybavenia, ktoré je už k dispozícii inde. To predstavuje nesprávne rozdelenie zdrojov a spomaľuje inovácie.
- **Obmedzená mobilita vedomostí a nástrojov:** Pretože metodiky sú zriedka zdokumentované štandardizovaným a prístupným spôsobom a často nie sú preložené alebo otvorene šírené, pre nových odborníkov alebo organizácie je ťažké prijať alebo prispôsobiť existujúce postupy. To je obzvlášť problematické v oblastiach, kde chýba odborná príprava v cirkuse a zdravotnom postihnutí.

Obmedzený prístup do inštitúcií a cirkusových miest

Prístup zostáva jednou z najvýznamnejších prekážok rozsiahleho rozvoja a udržateľnosti cirkusových aktivít pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím. Tieto aktivity sa vo všeobecnosti poskytujú v dvoch hlavných typoch prostredí:

inštitucionálne prostredie (ako sú IME – *Instituts Médico-Éducatifs*, nemocnice a špeciálne školy) a **tradičné cirkusové miesta** (vrátane komunitných cirkusových škôl, kultúrnych centier alebo priestorov na predstavenia). Každý kontext predstavuje svoj vlastný súbor štrukturálnych, logistických a administratívnych prekážok, ktoré môžu obmedziť frekvenciu aj kvalitu prispôbeného cirkusového programu.

V **inštitucionálnom kontexte** majú externí cirkusoví pedagógovia často problém získať prístup k obyvateľom kvôli prísny administratívnym protokolom, právnym požiadavkám týkajúcim sa ochrany a zodpovednosti a v niektorých prípadoch skepticizmu voči pedagogickému významu alebo terapeutickej hodnote cirkusového umenia. Aj keď je prístup udelený, podmienky spolupráce nie sú vždy optimálne. Zamestnanci môžu byť preťažení a neschopní poskytnúť potrebnú podporu alebo nie sú oboznámení s tým, ako integrovať externých facilitátorov do existujúcich vzdelávacích alebo terapeutických rámcov. Okrem toho často chýba spoločná slovná zásoba a ciele medzi cirkusovými profesionálmi a inštitucionálnymi pracovníkmi, čo komplikuje spoločné navrhovanie a realizáciu aktivít.

Naopak, keď **sa od mladých ľudí so zdravotným postihnutím očakáva, že budú cestovať do cirkusových miest**, vznikajú značné logistické a environmentálne výzvy. Verejná doprava často nie je prispôbená alebo dostatočne spoľahlivá na to, aby vyhovovala osobám so zníženou pohyblivosťou, zmyslovými poruchami alebo kognitívnymi poruchami – najmä vo vidieckych alebo prímestských oblastiach, kde sa cirkusové priestory môžu nachádzať na periférii. Rodiny nemusia mať čas, zdroje alebo informácie na uľahčenie pravidelnej dochádzky. Po príchode na miesto sa často objavujú ďalšie prekážky: architektonická nedostupnosť (nedostatok výťahov, úzke dvere, nerovná podlaha), nedostatok prispôbených toaliet a prezliekacích zariadení, ohromujúce zmyslové prostredie (jasné svetlá, hlasná hudba) a personál nevyškolený v povedomí o zdravotnom postihnutí.

Tieto prekážky odrážajú širšie štrukturálne problémy súvisiace s segregáciou služieb a nedostatočnou medzisektorovou spoluprácou medzi systémami zdravotnej a sociálnej starostlivosti a kultúrnym/vzdelávacím sektorom. V mnohých európskych krajinách existuje silný rozdiel medzi "špecializovanými" priestormi pre ľudí so zdravotným postihnutím a bežnými kultúrnymi priestormi. Toto rozdelenie posilňuje cyklus vylúčenia, v ktorom sú mladí ľudia so zdravotným postihnutím obmedzení na uzavreté systémy a zbavení príležitostí na účasť na komunite, tvorivé skúmanie a inklúziu.

Významnou obavou, ktorú vyjadrujú cirkusoví praktizujúci v celej Európe, je **"dvojité vylúčenie"**, ktoré tieto problémy s prístupom spôsobujú: na jednej strane im bráni vstup do inštitúcií ponúkajúcich inovatívne a inkluzívne programy a na druhej strane nie sú schopní privítať zdravotne postihnutých účastníkov vo svojich vlastných priestoroch z dôvodu neprístupnosti a nedostatku podporných mechanizmov. Toto dvojité obmedzenie nielenže obmedzuje príležitosti pre mladých ľudí, ale tiež bráni profesionálnemu rastu a inováciám v sektore prispôbenej cirkusovej pedagogiky.

Nedostatok špecializovaného školenia a prispôsobeného vybavenia

Napriek rastúcemu záujmu o potenciál cirkusovej pedagogiky ako inkluzívneho a posilňujúceho nástroja zostáva jednou z najtrvalejších prekážok jej spravodlivej implementácie **nedostatok špecializovaných školení pre pedagógov a nedostatok prispôsobeného cirkusového vybavenia**. Tieto dva deficity sú vzájomne prepojené a vytvárajú cyklus, ktorý podkopáva schopnosť odborníkov navrhovať, poskytovať a udržiavať inkluzívne cirkusové zážitky pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím.

Cirkusoví praktizujúci často absolvujú školenie v oblasti výkonnostných zručností a všeobecnej pedagogiky, ale **len veľmi málo z nich má prístup k štruktúrovanému akreditovanému školeniu**, ktoré ich vybavuje na prácu špeciálne s jednotlivcami s fyzickým, zmyslovým alebo kognitívnym postihnutím. Výsledkom je, že mnohí pedagógovia s dobrými úmyslami zostanú bez nástrojov alebo sebadôvery na prispôbenie svojich metód rôznorodej skupine. Tento rozdiel je obzvlášť výrazný v národných učebných osnovách odborného a vysokoškolského vzdelávania týkajúcich sa cirkusového umenia a vzdelávania v oblasti divadelného umenia, ktoré sa zvyčajne zameriavajú skôr na techniku a umelecké vyjadrenie ako na inkluzívne postupy alebo povedomie o zdravotnom postihnutí.

Okrem toho pracovníkom s mládežou a pedagógom v oblasti zdravotného postihnutia – ako sú zamestnanci v IME (Instituts Médico-Éducatifs), nemocniciach alebo špeciálnych školách – často chýba školenie v cirkusovej pedagogike. Nedostatok vzájomného porozumenia a vzájomného vzdelávania medzi týmito dvoma profesionálnymi svetmi (cirkus a podpora zdravotne postihnutých) bráni spoločnému vytváraniu programov a môže viesť k premárneným príležitostiam na spoluprácu.

Niektoré organizácie, ako napríklad *sociálna cirkusová iniciatíva* Cirque du Soleil alebo

Mimoriadne orgány v Spojenom kráľovstve začali vyvíjať krátkodobé školiace moduly, ktoré však zostávajú izolované, nedostatočne financované a ťažko dostupné pre odborníkov na voľnej nohe alebo malé organizácie. Vo Francúzsku ponúka BISAC (Brevet d'Initiateur Spécialisé en Arts du Cirque) jeden z mála štátom uznávaných certifikátov v upravenom cirkuse, ale jeho dostupnosť je geograficky obmedzená a na európskej úrovni ešte nie je harmonizovaná.

Táto situácia odhaľuje potrebu **koherentnejšieho a širšie dostupného spôsobu odbornej prípravy**, ktorý by bol v ideálnom prípade uznávaný vo všetkých krajinách prostredníctvom mechanizmov, ako je EKR (európsky kvalifikačný rámec). Bez takéhoto školenia cirkusoví pedagógovia riskujú, že neúmyselne vytvoria vylučujúce prostredie alebo neuspokojia potreby účastníkov so zdravotným postihnutím.

Súbežne s medzerou vo výcviku **predstavuje nedostatok prispôsobeného cirkusového vybavenia** vážnu prekážku účasti a inklúzie. Štandardné cirkusové rekvizity – žonglérske lopty, diablo, poi, balančné dosky, laná – často nie sú vhodné pre jedincov s obmedzenou pohyblivosťou, zrakovým postihnutím alebo problémami s koordináciou. V niektorých prípadoch môže byť zariadenie fyzicky neprístupné alebo dokonca nebezpečné bez výraznej úpravy.

Niekoľko priekopníkov v tejto oblasti sa začalo zaoberať touto otázkou. *Craig Quat*, popredný zástanca "funkčného žonglovania", vyvinul rad rekvizít špeciálne navrhnutých tak, aby umožnili ľuďom s rôznymi fyzickými a kognitívnymi schopnosťami zapojiť sa do cirkusových techník. Jeho práca však zostáva nedostatočne rozptýlená a len málo pedagógov má prístup k vedomostiam alebo zdrojom potrebným na replikáciu alebo prispôsobenie takýchto nástrojov.

Väčšina praktizujúcich sa stále spolieha na **provizórne adaptácie** – nahradenie žonglérskeho loptičiek balónmi, zjednodušenie pohybov, používanie podložiek pre bezpečnosť – namiesto toho, aby mali prístup k profesionálne navrhnutým, škálovateľným a univerzálne použiteľným nástrojom. Toto spoliehanie sa na improvizáciu, aj keď je vynaliezavé, obmedzuje konzistentnosť aj pedagogickú hĺbku inkluzívnych cirkusových programov. Predstavuje tiež ďalšiu záťaž pre pedagógov, ktorí musia neustále objavovať nástroje a techniky bez inštitucionálnej alebo finančnej podpory.

Okrem toho neexistuje **žiadny spoločný európsky register** prispôbených návrhov alebo špecifikácií zariadení. Absencia štandardizácie sťažuje hodnotenie alebo porovnávanie nástrojov, cezhraničné zdieľanie inovácií alebo zabezpečenie toho, aby zariadenia spĺňali bezpečnostné normy. Táto nedostatočná koordinácia podkopáva škálovateľnosť inkluzívnych cirkusových iniciatív a odrádza od investícií do inovácií.

Kombinovaným účinkom týchto medzier – obmedzeného školenia a nedostatočného vybavenia – je obmedzenie **udržateľnosti a škálovateľnosti** inkluzívnych cirkusových praktík. S výnimkou niekoľkých organizácií väčšina organizácií poskytuje jednorazové workshopy alebo krátkodobé projekty so silným vplyvom, ale bez vyškoleného personálu a vhodných nástrojov majú problém tieto iniciatívy udržať alebo rozšíriť. Nedostatok inštitucionalizovanej podpory znamená, že inkluzívny cirkus často zostáva skôr periférnou alebo experimentálnou aktivitou než integrovanou súčasťou vzdelávacieho alebo kultúrneho programu.

Táto fragmentácia tiež vytvára **nerovnosť v prístupe**: iba tie regióny alebo organizácie s výnimočným odhodlaním a zdrojmi môžu poskytovať konzistentné a vysokokvalitné inkluzívne cirkusové zážitky. Iní zostávajú pozadu a mladí ľudia, ktorým slúžia, zostávajú vylúčení z fyzických, sociálnych a emocionálnych výhod cirkusovej pedagogiky.

Nedostatočné inštitucionálne uznanie a podpora

Jednou z najkritickejších prekážok rozvoja a udržateľnosti prispôbených cirkusových aktivít pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím je **nedostatok formálneho inštitucionálneho uznania a systémovej podpory**. V celej Európe sa začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím do kultúrnych a fyzických aktivít často presadzuje ako politický cieľ, ale konkrétne opatrenia a dlhodobé investície v oblasti inkluzívneho cirkusu zostávajú roztrieštené, nekonzistentné a vo veľkej miere závislé od dynamiky zdola.

V krajinách ako Slovensko je súčasné prostredie inkluzívnej cirkusovej praxe príkladom tejto situácie. Prispôbené cirkusové aktivity primárne iniciujú a udržiavajú **motivovaní jednotlivci, malé kolektívy alebo izolované neziskové**

organizácie, často pôsobiace s minimálnym financovaním a bez formálnej inštitucionálnej podpory. Tieto iniciatívy, hoci sú bohaté na kreativitu a odhodlanie, čelia chronickej nestabilite v dôsledku závislosti od krátkodobých projektových grantov, dobrovoľníckej práce alebo sporadickej spolupráce s inštitúciami sociálnych služieb.

Absencia národných stratégií **alebo štruktúrovaných programov** na podporu inkluzívneho umenia znamená, že tieto snahy zostávajú okrajové, zraniteľné voči vyhoreniu a majú obmedzený dosah. Dokonca aj v krajinách so silnejšou tradíciou sociálneho cirkusu – ako je Francúzsko, Belgicko alebo Spojené kráľovstvo – nie je táto oblasť vždy uznávaná ako legitímna súčasť formálneho vzdelávania, služieb pre mládež alebo systémov podpory zdravotne postihnutých. Tento nedostatok inštitucionálnej podpory obmedzuje prístup k trvalému financovaniu, bráni profesionalizácii zamestnancov a obmedzuje šírenie a rozširovanie úspešných modelov.

Len veľmi málo národných politík v oblasti vzdelávania alebo zdravia výslovne odkazuje **na cirkusovú pedagogiku ako na nástroj inklúzie**. Tam, kde existujú odkazy na "umenie pre inklúziu", majú tendenciu zostať všeobecné alebo uprednostňujú konvenčnejšie formy, ako je hudba alebo výtvarné umenie. Cirkus je často stále vnímaný ako špecializovaný alebo rekreačný, a nie ako **štruktúrovaná, na dôkazoch založená metodológia fyzického, kognitívneho a sociálneho rozvoja**.

Navyše, profesionálne postavenie pedagógov sociálneho cirkusu, zostáva do značnej miery nedefinované. Vo väčšine krajín EÚ neexistuje žiadna uznávaná kvalifikačná alebo certifikačná cesta, ktorá by pripravila odborníkov na prácu na križovatke cirkusu a podpory zdravotne postihnutých. To vytvára právne a administratívne prekážky pre odborníkov, ktorí chcú pôsobiť vo verejných inštitúciách, ako sú školy alebo špecializované centrá starostlivosti. Inštitúcie sa zase často zdráhajú hostiť externých cirkusových praktikov kvôli obavám z poistenia, zodpovednosti alebo dodržiavania predpisov – najmä pri práci s maloletými alebo jednotlivcami s komplexnými potrebami.

Ďalším významným vplyvom nedostatočného uznania je **obmedzený prístup k stabilnému financovaniu**. Prispôsobené cirkusové iniciatívy sa zvyčajne spoliehajú na krátkodobé granty, ako je Erasmus+, malé kultúrne fondy alebo miestne výzvy na sociálnu inováciu. Hoci tieto zdroje umožňujú experimentovanie a počiatočnú implementáciu, len zriedka poskytujú **základné financovanie potrebné na zabezpečenie kontinuity, udržiavania zamestnancov, údržby infraštruktúry alebo longitudinálneho hodnotenia**.

Napríklad organizácie ako *Zsonglőr Egyesület* v Maďarsku môžu ponúkať workshopy pre deti so špeciálnymi potrebami, ale často bez osobitného rozpočtového riadku na inklúziu. Podobne mnohé cirkusové školy pracujúce so skupinami so zmiešanými schopnosťami majú problém nájsť zdroje na dostupnú dopravu, podporný personál alebo prispôsobené vybavenie, pretože takéto predmety nie sú oprávnené v rámci štandardných umeleckých alebo vzdelávacích zdrojov.

Tento **neistý finančný model odrádza od dlhodobého plánovania**, bráni rozvoju partnerstiev s verejnými službami a zvyšuje závislosť od nadšených, ale

nedostatočne platených alebo neplatených odborníkov. Bráni tiež spoľahlivému meraniu vplyvu, ktoré je nevyhnutné na presvedčenie tvorcov politik a financovateľov o hodnote inkluzívneho cirkusu.

Kumulatívnym účinkom týchto štrukturálnych nedostatkov je, že **adaptovaný cirkus zostáva podceňovaný a nedostatočne využívaný** ako prostriedok inklúzie, vzdelávania a rehabilitácie. Nedostatok jasného uznania vedie k:

- **Nedostatok stálych pracovných miest** pre pedagógov špecializovaných na inkluzívny cirkus,
- **nejasné kariérne cesty** pre mladých odborníkov, ktorí chcú vstúpiť do tejto oblasti,
- **slabá integrácia do medzisektorových sietí** vrátane služieb v oblasti zdravotníctva, vzdelávania a zdravotného postihnutia,
- **Obmedzené príležitosti na formálny výskum a získavanie dôkazov**, čo ďalej znižuje jeho viditeľnosť a vnímanú legitimitu.

V krajinách, kde umenie a inklúzia nie sú systematicky prepojené, ako sú časti strednej a východnej Európy, je riziko, že inkluzívny cirkus bude vnímaný skôr ako voliteľný, mimoškolský experiment než ako strategická páka **pre sociálnu participáciu a posilnenie postavenia**.

Odporúčania pre udržateľný rast v oblasti cirkusu, zdravotného postihnutia a inklúzie

Odporúčania na riešenie fragmentácie prístupov

Fragmentácia v oblasti adaptovaného cirkusu vyplýva zo koexistencie viacerých vízií a disciplín – ako je *funkčné žonglovanie*, *Handicirque* a *cirque adapté* – z ktorých každá sa vyvinula nezávisle v rôznych kultúrnych, národných alebo inštitucionálnych kontextoch. Hoci táto rozmanitosť viedla k bohatému experimentovaniu, vytvorila aj silá, ktoré obmedzujú vzájomné učenie, súdržnosť a škálovateľnosť inkluzívnych postupov v celej Európe. Prekonanie tejto fragmentácie si vyžaduje strategickú koordináciu, zdieľané znalostné infraštruktúry a kultiváciu inkluzívnych pedagogických rámcov, ktoré prekračujú disciplinárne a geografické hranice.

1. Vytvoriť interdisciplinárny dialóg a tematické aliance

Prvým krokom k zníženiu fragmentácie je zámerná podpora dialógu medzi rôznymi myšlienkovými a praktickými školami. Na miestnej, národnej a európskej úrovni by sa mali podporovať iniciatívy s cieľom zvolať umelcov, pedagógov, terapeutov, odborníkov na zdravotné postihnutie a výskumníkov pracujúcich v rôznych oblastiach prispôbeného cirkusu. Tieto výmeny – prostredníctvom sympózií, tematických fór

alebo spoločných workshopov – môžu identifikovať spoločné pedagogické základy a terminológiu, zdôrazniť komplementárne metódy a podporiť spoločné experimentovanie.

Štruktúrované európske fórum by napríklad mohlo spojiť odborníkov z oblasti funkčného žonglovania (napríklad tých, ktorí sa inšpirovali prácou Craiga Quata), pedagógov z *kolektívov hendikepovaných* vo Francúzsku a výskumníkov zapojených do inkluzívnych štúdií výkonu. Takéto fórum by mohli uľahčiť siete ako EYCO alebo financované v rámci programov Erasmus+ alebo Kreatívna Európa s cieľom vytvoriť spoločnú slovnú zásobu a pedagogický slovník, ktorý zlepšuje vzájomné porozumenie a podporuje mobilitu.

2. Vývoj hybridných pedagogických modelov

Namiesto snahy o zjednotenie oblasti pod jedným modelom by cieľom malo byť vyvinúť hybridnú pedagogiku, ktorá integruje prvky z rôznych prístupov. Funkčné žonglovanie, ktoré kladie dôraz na rytmus, modularitu a kognitívnu angažovanosť, možno kombinovať so zmyslovo inkluzívnymi technikami z terapeutických cirkusových modelov a participatívnym dôrazom na komunitné *cirque adapté*. Týmto spôsobom môžu odborníci vytvoriť inkluzívne učebné osnovy prispôbené rôznym fyzickým, kognitívnym a sociálnym profilom účastníkov.

Mali by sa financovať pilotné programy na testovanie takýchto hybridných modelov v rôznych kontextoch (mestských, vidieckych, inštitucionálnych a komunitných) so zapojením mladých ľudí so zdravotným postihnutím. Výsledky týchto pilotných projektov by sa mali zdokumentovať a zverejniť, čím by sa poskytol konkrétny základ pre širšiu implementáciu.

3. Vytváranie otvorených platforiem na dokumentáciu a zdieľanie

Jednou z najvýznamnejších prekážok integrácie je nedostatok dostupnej centralizovanej dokumentácie. Mnohé úspešné postupy zostávajú nepublikované, nezdokumentované alebo zdieľané iba ústne alebo v rámci uzavretých sietí. Na riešenie tohto problému by sa mala vytvoriť viacjazyčná online platforma s otvoreným prístupom, ktorá by slúžila ako živé úložisko metodík, plánov stretnutí, adaptačných príručiek, hodnotiacich nástrojov a prípadových štúdií.

Táto platforma by mohla byť hostiteľom európskej siete alebo zastrešujúcej organizácie a mohla by byť prepojená s existujúcimi štruktúrami, ako sú SALTO-YOUTH, EPALE alebo platforma výsledkov projektov Erasmus+. Príspevky by mali byť recenzované a označené metadátami (napr. typ postihnutia, úroveň kognitívnych funkcií, kontext použitia), aby sa uľahčila navigácia a replikácia.

4. Podpora výskumu a hodnotenia interdisciplinárnej praxe

Verejné a súkromné financujúce subjekty by mali investovať do komparatívneho a interdisciplinárneho výskumu pedagogickej hodnoty rôznych cirkusových modalít pre ľudí so zdravotným postihnutím. Výskumné projekty by mohli skúmať otázky ako:

- Aké motorické alebo kognitívne výhody ponúkajú funkčné žonglérske rutiny v porovnaní s technikami založenými na vzdušnom alebo rovnováhe?
- Ako sa skupinová dynamika líši medzi prístupmi zameranými na výkon a terapeutickými prístupmi?
- Aké sú psychologické výsledky (napr. posilnenie, komunikácia, motivácia) v rôznych prispôsobených disciplínach?

Longitudinálne štúdie a medzinárodné porovnania môžu pomôcť získať empirické dôkazy, ktoré podporujú škálovateľnosť a profesionalizáciu prispôsobenej cirkusovej praxe, pričom informujú o vnútroštátnych učebných osnovách a európskych rámcoch.

5. podporovať vzájomné uznávanie a krížovú odbornú prípravu

S cieľom znížiť fragmentáciu na profesionálnej úrovni by národné cirkusové federácie a poskytovatelia odbornej prípravy mali pracovať na vzájomnom uznávaní kompetencií a hodín odbornej prípravy v rámci rôznych prístupov. Praktizujúci *handicirque* by mali byť schopní zvyšovať si zručnosti vo funkčnom cirkuse a naopak prostredníctvom modulárnych programov krížového vzdelávania a programov mobility.

Malo by sa tiež vyvinúť úsilie na zabezpečenie toho, aby upravené cirkusové certifikácie (ako napríklad BISAC vo Francúzsku) boli známe a prístupné aj mimo krajiny pôvodu a prípadne harmonizované na európskej úrovni pomocou nástrojov, ako je európsky kvalifikačný rámec (EKR).

6. podporovať inkluzívnu jazykovú a medzikultúrnu mediáciu

Posledná vrstva fragmentácie vzniká z jazykových a kultúrnych rozdielov. Pojmy ako "funkčné žonglovanie", "inkluzívny cirkus", "sociálny cirkus" a "terapeutický cirkus" nemajú vždy rovnaký význam v jednotlivých krajinách. Spoločný lexikón by sa mal spoločne vyvinúť a preložiť do európskych jazykov, aby sa umožnila jasnejšia komunikácia a hlbšie cezhraničné porozumenie. Do tohto procesu by mali byť zapojení medzikultúrne mediátori alebo prekladatelia so skúsenosťami v sektore zdravotného postihnutia a umenia, aby sa zabezpečila jazyková dostupnosť a nuansy.

Na záver, znižovanie fragmentácie v oblasti adaptovaného cirkusu nie je o homogenizácii rôznych praktík, ale skôr o budovaní mostov, ktoré umožňujú vzájomný rešpekt, učenie a koordináciu. Prepojením disciplín, zdieľaním poznatkov, spoločným vývojom hybridných metódik a investovaním do kolektívnej infraštruktúry môžu zainteresované strany v celej Európe podporiť jednotnejší, odolnejší a účinnejší ekosystém inkluzívnej cirkusovej praxe – ekosystém, ktorý plne zahŕňa kreativitu a potenciál všetkých mladých ľudí bez ohľadu na schopnosti.

Odporúčania na riešenie obmedzeného prístupu k inštitúciám a cirkusovým miestam

Prístup zostáva jednou z najvýznamnejších a najtrvalejších prekážok účasti mladých ľudí so zdravotným postihnutím na cirkusových aktivitách. Či už kvôli fyzickej nedostupnosti cirkusových miest, logistickým ťažkostiam spojeným s dopravou alebo inštitucionálnej zložitosti integrácie externých pedagógov do škôl, nemocníc alebo opatrovateľských centier, výsledok je rovnaký: mladí ľudia so zdravotným postihnutím sú bežne vylúčení z príležitostí, ktoré by inak mohli podporiť ich sociálne začlenenie, fyzický rozvoj a tvorivé vyjadrenie.

Táto výzva je obzvlášť zjavná v dvoch dominantných modeloch, prostredníctvom ktorých sa v súčasnosti dodáva upravený cirkus. V prvom cirkusári hľadajú vstup do špecializovaných inštitúcií, ako sú IME (Instituts Médico-Éducatifs), nemocnice alebo špeciálne školy. V druhom prípade sa od tých istých inštitúcií očakáva, že privedú svojich účastníkov na externé cirkusové miesta. Oba prístupy narážajú na vážne a často sa prekrývajúce prekážky.

1. Štrukturálne bariéry v inštitucionálnom prostredí

V mnohých krajinách, najmä v tých, kde sú verejné inštitúcie prísne regulované, je povolenie externým cirkusovým odborníkom do lekárskeho alebo vzdelávacieho prostredia zložitý proces. Obavy zo zodpovednosti, ochrany, nedostatočná znalosť cirkusovej pedagogiky a prísne byrokratické postupy často bránia takejto spolupráci. Inštitúciám nemusia chýbať personálne kapacity na dohľad nad spoločnými zasadnutiami alebo nemusia byť oboznámené s potenciálnymi výhodami cirkusových prístupov.

Sľubné modely však ukazujú potenciál systémovej integrácie. Vo Francúzsku dlhodobá spolupráca medzi miestnymi cirkusovými školami a IME viedla k tomu, že týždenné workshopy sa stali zakotvenými v inštitucionálnych učebných osnovách. Tieto partnerstvá sú často podporované regionálnymi kultúrnymi agentúrami alebo zdravotníckymi službami ministerstva, čím sa vytvára udržateľný rámec pre poskytovanie. V týchto prípadoch sa cirkusoví pedagógovia stávajú uznávanými ako súčasť širšieho vzdelávacieho alebo terapeutického tímu, čím si časom budujú dôveru a zdieľajú vedomosti.

Na podporu replikácie tohto modelu by vnútroštátne a regionálne orgány mali:

- Vytvárať **štandardizované protokoly a dohody**, ktoré definujú podmienky spolupráce medzi inštitúciami a poskytovateľmi kultúry.
- Ponúknuť **spoločné školiace príležitosti**, kde môžu cirkusoví pedagógovia a zamestnanci inštitúcií spoločne rozvíjať inkluzívne programy, porozumieť si navzájom profesionálnej kultúre a zosúladiť ciele.
- Vyvinúť **verejne financované pilotné programy**, ktoré začlenia inkluzívne cirkusové aktivity do inštitucionálnych rutin so zabudovanými hodnotiacimi komponentmi na posúdenie vplyvu a škálovateľnosti.

2. Fyzické a logistické bariéry pre vonkajšie cirkusové miesta

Pre inštitúcie alebo rodiny, ktoré sa snažia priviesť mladých ľudí so zdravotným postihnutím do cirkusových škôl alebo miest, sú výzvy rovnako skľučujúce. Mnohé cirkusové priestory sa nachádzajú v bývalých priemyselných budovách alebo dočasných stavbách, ktorým chýba základná infraštruktúra prístupnosti, ako sú rampy, výťahy, prispôsobené toalety alebo vizuálne/zvukové navigačné pomôcky. Verejná doprava do týchto oblastí je často obmedzená a náklady a riziká spojené so skupinovým cestovaním sú vysoké.

Inovatívnu reakciou bol vývoj mobilných cirkusových workshopov, kde facilitátori cestujú priamo do škôl a centier s prenosným vybavením a prispôsobiteľnými formátmi hodín. To nielenže odstraňuje prekážky súvisiace s dopravou, ale tiež umožňuje mladým ľuďom zapojiť sa do cirkusu v známom prostredí s nízkym stresom. Podobne **organizácia Extraordinary Bodies so sídlom v Spojenom kráľovstve** vytvorila model pre plne prístupné turné, čím zabezpečila, že každé miesto – na pódiu aj v zákulisí – je navrhnuté tak, aby vyhovovalo umelcom a publiku všetkých schopností.

Na rozšírenie takýchto prístupov by sa mali zväžiť nasledujúce odporúčania:

- **Investujte do mobilnej cirkusovej infraštruktúry** vrátane modulárneho vybavenia, skladacích rohoží, senzorických rekvizít a prístupných dopravných prostriedkov. Tieto mobilné jednotky môžu slúžiť vidieckym oblastiam, malým inštitúciám alebo mestským zónam s nedostatočnými službami.
- **Financovať renovácie prístupnosti** cirkusových škôl a priestorov prostredníctvom grantov na verejnú kultúrnu infraštruktúru. Tie by mohli zahŕňať fyzické renovácie a nadobudnutie asistenčných technológií, ako sú sluchové slučky, hmatové indikátory podlahy a komunikačné pomôcky.
- **Podporovať partnerstvá s inkluzívnymi poskytovateľmi dopravy**, ako sú taxislužby alebo školské autobusy vybavené pre bezbariérový prístup, s dotáciami pokrývajúcimi časť nákladov pre rodiny a inštitúcie.
- **Podporovať systémy certifikácie miest konania**, podobné tým v sektore divadelného umenia alebo cestovného ruchu, ktoré poskytujú stimuly a verejné uznanie cirkusovým školám, ktoré dosahujú vysoké štandardy prístupnosti.

3. Integrácia inklúzie do noriem plánovania a financovania

Príliš často sa začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do kultúrnych aktivít považuje skôr za voliteľný doplnok ako za základnú požiadavku. Na skutočné vyriešenie problému prístupu musia vlády a financovatelia začleniť prístupnosť a inklúziu do všetkých fáz plánovania, financovania a hodnotenia.

To sa dá dosiahnuť:

- **Zjednodušenie prístupnosti ako kritéria financovania** vo verejných výzvach na kultúrne alebo mládežnícke projekty, ktoré vyžadujú, aby žiadatelia riešili, ako bude ich program zahŕňať rôzne potreby.

- 🏠 Povinnosť, aby všetky kultúrne zariadenia financované z verejných zdrojov vypracovali a zverejnili **akčné plány prístupnosti**, ktoré sa každé tri roky preskúmajú a aktualizujú.
- 🏠 Vytváranie **finančných liniek špeciálne určených** na inkluzívne osvetové programy a zlepšovanie prístupu so zjednodušenými postupmi podávania žiadostí a podporou pre malé organizácie.
- 🏠 Zahŕnutie **referenčných hodnôt začlenenia zdravotne postihnutých** do národných stratégií pre účasť mládeže, umelecké vzdelávanie a sociálnu súdržnosť.

4. Budujte dôveru a dlhodobé vzťahy

Napokon, prístup nie je len o fyzickom priestore, ale aj o dôvere. Mnohé inštitúcie a rodiny naďalej váhajú s účasťou na cirkusových aktivitách kvôli obavám zo zranenia, nedostatočnému pochopeniu cirkusovej pedagogiky alebo obavám z nadmernej stimulácie alebo problémov so správaním. Na budovanie dôvery sú nevyhnutné dlhodobé vzťahy a procesy spoločného navrhovania.

Programy by mali:

- 🏠 Zapojte opatrovateľov, učiteľov a podporný personál do navrhovania a hodnotenia aktivít.
- 🏠 Poskytnite **stretnutia "dní otvorených dverí"**, kde môžu inštitúcie pozorovať alebo vyskúšať cirkusové aktivity predtým, ako sa zaviažu k programu.
- 🏠 Vytvorte **formáty s viacerými reláciami** s postupným postupom, namiesto jednorazových workshopov, ktoré účastníkom umožnia zoznámiť sa s priestorom, personálom a rutínami.

Na záver možno povedať, že zlepšenie prístupu mladých ľudí so zdravotným postihnutím k prispôbeným cirkusovým aktivitám si vyžaduje prechod od ad hoc iniciatív založených na projektoch k systémovým zmenám na úrovni infraštruktúry. Riešením inštitucionálnych, fyzických, logistických a postojových prekážok prostredníctvom koordinovanej politiky, financovania a praxe sa môžeme posunúť od príležitostnej inklúzie k dôslednej účasti – zabezpečiť, aby sa cirkus stal priestorom spolupatričnosti, posilnenia postavenia a radosti pre všetkých.

Odporúčania na riešenie nedostatku špecializovanej odbornej prípravy a prispôbeného vybavenia

Pokroku v inkluzívnych cirkusových praktikách bránia dve hlavné výzvy: nedostatok špecializovaných školení pre pedagógov a obmedzená dostupnosť prispôbených zariadení. Riešenie týchto problémov si vyžaduje mnohostranný prístup, ktorý zahŕňa vývoj učebných osnov, zdieľanie zdrojov, interdisciplinárnu spoluprácu a udržateľné mechanizmy financovania.

1. Vývoj a implementácia štandardizovaných, akreditovaných vzdelávacích programov

Na profesionalizáciu inkluzívnej cirkusovej pedagogiky je nevyhnutné zaviesť štandardizované vzdelávacie programy, ktoré sú uznávané v celej Európskej únii. Tieto programy by sa mali rozvíjať prostredníctvom partnerstiev medzi cirkusovými školami, univerzitami a poskytovateľmi odbornej prípravy, čím sa zabezpečí komplexný učebný plán, ktorý zahŕňa:

- **Inkluzívne pedagogické techniky:** Stratégie prispôsobenia cirkusových aktivít rôznym postihnutiam.
- **Bezpečnosť a riadenie rizík:** Protokoly na zabezpečenie pohody všetkých účastníkov.
- **Postupy spolupráce:** Metódy efektívnej práce so zdravotníckymi pracovníkmi, pedagógmi a rodinami.

Európsky základný kurikulum pre mládežnícku a sociálnu cirkusovú pedagogiku slúži ako základný model pre takéto iniciatívy.

2. Vytvorenie úložiska s otvoreným zdrojovým kódom pre prispôbené návrhy zariadení

Vytvorenie centralizovaného úložiska s otvoreným prístupom prispôbených návrhov cirkusového vybavenia a pokynov na používanie umožní odborníkom z praxe replikovať a prispôbovať nástroje tak, aby vyhovovali miestnym potrebám. Tento archív by mal obsahovať:

- **Dizajnové plány:** Podrobné schémy na konštrukciu prispôbených zariadení.
- **Inštruktážne videá:** Ukážky používania a údržby zariadení.
- Spätná väzba od používateľov:** Platforma pre odborníkov z praxe na zdieľanie skúseností a vylepšení.

Organizácie ako Quat Props sú priekopníkmi vo vývoji inkluzívneho žonglérskeho vybavenia a vzdelávacích zdrojov, ktoré sú príkladom potenciálu spolupráce s otvoreným zdrojovým kódom.

3. Podpora interdisciplinárnej spolupráce v oblasti inovácií zariadení

Podpora spolupráce medzi cirkusovými umelcami, ergoterapeutmi, inžiniermi a pedagógmi môže viesť k spoločnému navrhovaniu inovatívnych nástrojov a metód. Interdisciplinárne workshopy a výskumné projekty môžu uľahčiť:

- **Posúdenie potrieb:** Identifikácia špecifických výziev, ktorým čelia účastníci so zdravotným postihnutím.
- **Vývoj prototypov:** Navrhovanie a testovanie nových zariadení prispôbených rôznym schopnostiam.

 Výmena znalostí: Zdieľanie osvedčených postupov naprieč disciplínami na zvýšenie efektívnosti programu.

Takáto spolupráca preukázala úspech pri integrácii terapeutických princípov do cirkusového tréningu, čím sa zvýšila dostupnosť a zapojenie účastníkov.

4. Zabezpečenie financovania výskumu, vývoja a šírenia

Na podporu vytvárania a distribúcie prispôsobeného vybavenia a vzdelávacích materiálov by sa mali vytvoriť osobitné mechanizmy financovania. Potenciálne opatrenia zahŕňajú:

- **Grantové programy:** Poskytovanie finančnej podpory organizáciám rozvíjajúcim inkluzívne cirkusové zdroje.
- **Dotácie:** Poskytovanie dotácií na výrobu a obstaranie prispôsobeného vybavenia.
- **Financovanie výskumu:** Vyčlenenie finančných prostriedkov na štúdie, ktoré hodnotia účinnosť inkluzívnych cirkusových praktík.

Európske programy financovania, ako sú Erasmus+ a Kreatívna Európa, môžu slúžiť ako nástroje pre tieto iniciatívy, ktoré podporujú inovácie a cezhraničnú spoluprácu.

5. Dokumentujte a zdieľajte osvedčené postupy od priekopníckych organizácií

Zdôrazňovanie úspešných modelov môže inšpirovať a usmerňovať nové iniciatívy.

Zdokumentovanie týchto postupov prostredníctvom prípadových štúdií, inštruktážnych materiálov a školení môže uľahčiť prenos vedomostí a podporiť široké prijatie.

Implementáciou týchto odporúčaní môžu zainteresované strany riešiť kritické medzery v špecializovanom školení a prispôsobenom vybavení, čím podporia inkluzívnejšie a prístupnejšie prostredie v rámci komunity cirkusového umenia.

Odporúčania na riešenie nedostatočného inštitucionálneho uznania a podpory

Napriek rastúcim dôkazom o transformačnom vplyve inkluzívnych cirkusových praktík na jednotlivcov so zdravotným postihnutím táto oblasť naďalej čelí výzvam súvisiacim s inštitucionálnym uznaním a podporou. Na prechod inkluzívneho cirkusu z izolovaných iniciatív na udržateľnú a integrovanú zložku kultúrnych, vzdelávacích a zdravotníckych systémov sú potrebné koordinované opatrenia na viacerých úrovniach.

1. Obhajoba politik a strategické zosúladienie

Na zvýšenie štatútu inkluzívneho cirkusu v národných a regionálnych rámcoch by sa cielené úsilie o obhajobu malo zamerať na:

- **Integrovať inkluzívny cirkus do verejných politik:** Obhajovať začlenenie inkluzívneho cirkusu do národných stratégií týkajúcich sa kultúry, vzdelávania, rozvoja mládeže a práv zdravotne postihnutých.
- **Využite existujúce rámce:** Využite platformy, ako sú európske Piliere sociálnych práv a stratégia EÚ v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 s cieľom postaviť inkluzívny cirkus ako nástroj sociálneho začlenenia a účasti na kultúre.
- **Zapojte zainteresované strany:** Spolupracujte s tvorcami politik, kultúrnymi inštitúciami a skupinami na obhajobu zdravotne postihnutých s cieľom vybudovať koalíciu, ktorá podporuje inštitucionalizáciu inkluzívnych cirkusových praktík.

2. Integrácia do verejných inštitúcií

Uľahčenie začlenenia inkluzívneho cirkusu do verejných inštitúcií si vyžaduje:

- **Vytvorenie právnych rámcov:** Vypracujte jasné usmernenia a dohody, ktoré umožnia certifikovaným cirkusovým pedagógom pôsobiť v školách, nemocniciach a centrách na podporu zdravotne postihnutých.
- **Vytváranie modelov spolupráce:** Podporovať partnerstvá medzi cirkusovými organizáciami a verejnými inštitúciami pri spoločnom navrhovaní programov, ktoré spĺňajú špecifické potreby účastníkov.
- **Poskytovanie inštitucionálnej podpory:** Vyčlenenie zdrojov na školenie inštitucionálneho personálu a prispôsobenie zariadení inkluzívnym cirkusovým aktivitám.

3. Odborné uznávanie a akreditácia

Profesionalizácia odboru a zabezpečenie štandardov kvality:

- **Rozvíjať uznávané kvalifikácie:** Spolupracovať s príslušnými ministerstvami na vytvorení akreditovaných vzdelávacích programov pre inkluzívnych cirkusových pedagógov v súlade s rámcami, ako je Európsky kvalifikačný rámec (EKR).
- **Štandardizujte kompetencie:** Definujte základné kompetencie a výsledky vzdelávania pre inkluzívnych cirkusových praktikov s cieľom uľahčiť vzájomné uznávanie vo všetkých krajinách.
- **Podpora kariérnych dráh:** Stanovte jasné kariérne trajektórie a príležitosti na profesionálny rozvoj pre jednotlivcov v inkluzívnom cirkusovom sektore.

4. Špecializované mechanizmy financovania

Udržateľná finančná podpora je kľúčová pre rast inkluzívneho cirkusu:

- **Vytvorte špecifické riadky financovania:** Vytvorte granty a dotácie určené na inkluzívne umenie, ktoré pokrývajú aspekty, ako je vybavenie, opatrenia na prístupnosť, školenie zamestnancov a hodnotenie programu.
- **Zjednodušte procesy podávania žiadostí:** Navrhňte užívateľsky prívetivé postupy podávania žiadostí o financovanie na podporu účasti rôznych organizácií.
- **Monitorovanie a hodnotenie vplyvu:** Implementácia mechanizmov na hodnotenie účinnosti financovaných programov, zabezpečenie zodpovednosti a neustáleho zlepšovania.

5. Európska spolupráca a výmena poznatkov

Cezhraničná spolupráca môže podporiť rozvoj a šírenie najlepších postupov:

- **Podpora nadnárodných projektov:** Podpora iniciatív, ako je projekt DiversAbility Circus, ktorý podporuje spoluprácu medzi organizáciami z rôznych krajín.
- **Uľahčiť mobilitu a výmeny:** Podporovať výmenu pedagógov, umelcov a účastníkov s cieľom zdieľať skúsenosti a metodiky.
- **Rozvíjajte zdieľané zdroje:** Vytvorte centralizované platformy na zdieľanie učebných osnov, školiacich materiálov a výsledkov výskumu týkajúcich sa inkluzívneho cirkusu.

6. Výskum a prax založená na dôkazoch

Vybudovanie spoľahlivej dôkazovej základne podporí obhajobu a rozvoj programu:

- **Vykonajte longitudinálne štúdie:** Investujte do výskumu, ktorý skúma dlhodobé vplyvy inkluzívneho cirkusu na fyzickú, emocionálnu a sociálnu pohodu účastníkov.
- **Vyhodnoťte účinnosť programu:** Implementujte štandardizované hodnotiace nástroje na posúdenie výsledkov inkluzívnych cirkusových programov.
- **Šírenie zistení:** Zdieľajte výsledky výskumu so zainteresovanými stranami s cieľom informovať o politických rozhodnutiach a zlepšovať programy.

Stručne povedané, riešenie nedostatočného inštitucionálneho uznania a podpory inkluzívneho cirkusu si vyžaduje mnohostranný prístup, ktorý kombinuje presadzovanie politiky, integráciu do verejných inštitúcií, profesionalizáciu, špecializované financovanie, európsku spoluprácu a výskum. Začlenením inkluzívneho cirkusu do štruktúry kultúrnych, vzdelávacích a zdravotníckych systémov môžeme zabezpečiť jeho udržateľnosť a maximalizovať jeho vplyv na jednotlivcov so zdravotným postihnutím v celej Európe.

Záver

Rozvoj inkluzívnych cirkusových praktík pre mladých ľudí so zdravotným postihnutím stojí na kritickej križovatke. V celej Európe vášniví praktizujúci, pedagógovia a organizácie posúvajú hranice toho, čo je možné – demonštrujú, že cirkus môže byť transformačným nástrojom sociálneho začlenenia, osobného rozvoja a zapojenia komunity. Napriek tomu tieto snahy zostávajú príliš často izolované, nedostatočne financované a nepodporené väčšími inštitucionálnymi rámcami.

Táto správa zdôraznila systémové medzery, ktoré bránia rastu a udržateľnosti prispôbeného cirkusu: fragmentácia prístupov, obmedzený prístup k miestam a inštitúciám, nedostatok špecializovaných školení a prispôbeného vybavenia a absencia štrukturálneho uznania a podpory. Hoci existujú inšpiratívne modely osvedčených postupov, ich replikácia a rozširovanie si vyžadujú koordinované opatrenia, investície a politický záväzok na všetkých úrovniach – od miestnych samospráv až po európske inštitúcie.

Odporúčania uvedené v tomto dokumente poukazujú na strategický a holistický prístup: budovanie kooperatívnych sietí, podpora inkluzívnej infraštruktúry, vytváranie akreditovaných spôsobov odbornej prípravy, začlenenie inkluzívneho cirkusu do národných a európskych politických programov a zabezpečenie dlhodobého financovania inovácií a vplyvu. Nie sú to len praktické kroky, ale aj etické imperatívy – založené na právach mladých ľudí so zdravotným postihnutím na prístup ku kultúrnym, vzdelávacím a sociálnym príležitostiam na rovnakom základe.

Ako cirkusisti, pedagógovia, tvorcovia politik a aktéri občianskej spoločnosti teraz čelíme spoločnej zodpovednosti: premeniť inklúziu z výnimky na normu, z projektu na profesiu a zo série miestnych experimentov na európske hnutie. Vízia inkluzívneho cirkusu nie je len záležitosťou umeleckej inovácie – je to záležitosť ľudskej dôstojnosti, účasti a spolupatričnosti. Nech je táto správa plánom a výzvou na prijatie opatrení pre inkluzívnejšiu, kreatívnejšiu a spravodlivejšiu budúcnosť.

Táto správa s názvom *Cirkus, zdravotné postihnutie a inklúzia: výzvy a cesty k udržateľnému rastu* bola vypracovaná v rámci projektu Erasmus+ **DiversAbility Circus** (číslo projektu: 2023-2-FR02-KA220-YOU-000178107).

Je to ovocie spolupráce partnerov:

- **La Villa** (Francúzsko) – koordinátor projektu
- **LuneNuove** (Taliansko)
- **Cirkus La Bulle (CIK)** (Slovinsko)
- **Trapiti** (Slovensko)
- **HJA – Maďarská žonglérska asociácia** (Maďarsko)

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a stanoviská sú však len názormi a názormi autorov a nemusia nevyhnutne odrážať názory Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Ani Európska únia, ani EACEA za ne nemôžu niesť zodpovednosť.

Podrobnosti o publikácii

Názov: *Cirkus, zdravotné postihnutie a inklúzia: výzvy a cesty k udržateľnému rastu*

Dátum uverejnenia: 05/2025

Jazykové verzie: anglická, francúzska, talianska, slovinčina, maďarčina, slovenčina

Dostupné online: www.diversabilitycircus.org

Táto správa je distribuovaná pod medzinárodnou licenciou **Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0** (CC BY-NC-SA 4.0).

Kontakt a ďalšie informácie

V prípade otázok, spätnej väzby alebo príležitostí na spoluprácu kontaktujte:

lavilla.association@gmail.com

www.diversabilitycircus.org

Vybudujme inkluzívnejšiu budúcnosť pre všetkých – jeden čin za druhým.